

Canik
Belediyesi

"Türkiye'nin Gözbebeği"

Kültür Yayınları / No: 7

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE SAMSUN / CANIK ve DEĞERLERİ

Editör
Prof. Dr. Osman KÖSE

II M

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE
SAMSUN / CANIK
ve DEĞERLERİ
I

Editör
Prof. Dr. Osman KÖSE

Samsun - 2015

Canik Belediyesi

'Türkiye'nin Gözbebeği'

Canik Belediyesi Kültür Yayınları
Yayın No: 55-15-01

Takım Numarası
978-605-87473-8-8

ISBN
978-605-87473-9-5

Samsun 2015

Editör: Osman KÖSE

Mizanpaj ve Kapak Tasarımı
Burhan ÖZAKÇA
0507 669 1981

Baskı Tarihi
Mayıs 2015

Baskı Yeri
Uğur Ofset Pazar Mahallesi Mukayyitzade Sokak No: 48
İlkadım / SAMSUN
0362 431 52 55

Sertifika Numarası
18324

CANİK BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Karşıyaka Mahallesi İlkbahar Sokak No: 1

CANİK/SAMSUN
Tlf: +90 444 55 90
Faks: +90 362 238 84 30
Web : www.canik.bel.tr
E-posta: canik@canik.bel.tr

İÇİNDEKİLER

A - Tarihi ve Coğrafyasıyla Bir Değer Olarak Samsun	
Nedim İpek- Samsun'un Değerleri.....	13
Ulvi Keser - 16 Mayıs'tan 19 Mayıs 1919'a Kişiler ve Mekânlar Üzerine Kesitsel Bir Bakış.....	19
Muhammed Okudan - Vakıf Şehir İlişkisi Çerçevesinde Haznedarvadelerin Vakıfları ve Canik'in Şehirleşmesine Katkıları.....	65
Orhan Bingöl - Kentleşme Sürecinde Samsun.....	77
Bekir Şişman - Kentsel İmgeler Bağlamında Samsun.....	89
Kasım Tatlılıoğlu - Kentleşme Sürecinde Değer Yargılarında ve İnsan İlişkilerinde Görülen Değişmelerin Suç ve Şiddet Bağlamında Değerlendirilmesi (Samsun Örneği).....	103
Tevfik Yılmaz Demir - Şehir -Kültür -Medeniyet- Değer.....	121
Abdullah Gündoğdu - Frunze'nin Gözüyle Milli Mücadele Yıllarında Samsun ve Havalisi.....	125
Yavuz Bayram - Kâmûsû'l-A'lâm'a Göre 19.Yüzyüm Sonlarında Canik.....	137
Christopher L. Miller - Samsun: Withstanding the Challenge of Being the Gateway to American Anatolia.....	143
Tamer Balcı - Cold War Nationalism in Samsun.....	155
Civan Çelik / Vesile Nur YURDAKUL / Ebru HAY - Ahali'ye Göre Samsun'da Hayat (1936-1939).....	169
Civan Çelik /Ahmet Ali Yılmaz - Samsun'da (Canik) Kolera Salgını(1893-1911).....	221
Düşen İnce Erdoğan - 1950-1954 Seçimleri ve Seçim Propagandalarının Samsun Yerelinde Değerlendirilmesi.....	241
Hatip Yıldız - Osmanlı Yenileşme Döneminde Canik Sancağı'nda Temel Eğitim.....	261
Mehmet Demirtaş - Göçmenlere Kucak Açan Şehir: Samsun.....	275
Hüseyin Vehbi İmamoğlu - 1906-1911 Yılları Arasında Şer'iyye Sicil Defterlerine Göre Samsun ve Trabzon'da Fiyatlar.....	285
Mehmet Köseoğlu - Trabzon Vilayeti Salnamelerine Göre Canik Sancağında Hayvancılık ve Hayvan Ürünleri (1869-1904).....	303
Tuncay Ercan Sepetçioğlu - Samsun and Environs in "Twenty-Three Years in Asia Minör (1899 1922)" by Efthimios Couzinos.....	319
Melek Sarı Güven - Samsun'da Kentsel Dönüşüm Sürecine Bir Etki: 1869 Yangını.....	339
Mert Kalkan - Çerkeş Sürgünü ve Samsun'a Çıkan Göçmenler.....	349
Mustafa Nuri Türkmen - Canik Sancağı'nın 1672 Yılı Olağanüstü Vergilerinin Değerlendirilmesi.....	363
Yakup Yılmaz- Samsun Yörükleri.....	371
Tuncay Ercan Sepetçioğlu / Necat Çetin - Bazı Tasfiye Talepnamelerine Göre Samsun'a İskân Edilen Mübadillerin Geldikleri Yörelere ve Samsun ve Çevresindeki Göçmen İskân Birimleri.....	393
Mustafa Parlak - Samsun Kent Tarihi Araştırmalarında Tapu Kadastro Kuyûd-ı Kadîme Arşivinin Önemi.....	419
Özgür Yılmaz - Samsun-Canik Tarihi Açısından Fransız Arşiv Kaynakları Üzerine Bir Değerlendirme.....	429
Yaşar Baytal - Samsun'da Milli Bayram Kutlamaları (1930-1950).....	449
Güldane Gündüzöz - İki Roman Mahallesinin Arasında-Canik Emrullah Efendi Ortaokulu.....	475
Saim Yörük - Osmanlı Döneminde Samsun ve Çevresine Yönelik Ulaşım ve Kalkınma Projeleri.....	483

Seyfullah Gül - Kültür Coğrafyası Açısından Bir İnceleme; Vezirköprü Yöresinde Yağmur Duası Geleneği.....	501
Mediha Mangır - Ad Bilimi Açısından Samsun ve Yöresindeki İnek Adları.....	513
Siddık Akbayır - Samsun Sanat Atlası 55 Nokta Kuzey.....	521
Halil İbrahim Zeybek /Ali Uzun / Cevdet Yılmaz / Muhammet Bahadır - Temmuz 2012 Samsun Yöresi Taşkınlarının Yağışla İlişkileri.....	593
Muhammed Bahadır - Mert çayı (Samsun) Havzasının Taşkın Riski.....	607
Tuba Zeynep Akar / Hilal Büşra Değer - İlköğretim Öğrencilerinin Öğretmen Algılarının Metaforlar Aracılığıyla İncelenmesi - Samsun/Kavak Örneği.....	625
Hüseyin Vehbi İMAMOĞLU/ Elif CANKAT/ Erkan ETİĞ - Ortaokul Öğrencilerinin Hoşgörü Algısı -Samsun İlkadım 30 Ağustos İmam Hatip Ortaokulu Örneği.....	641

B - Samsun'a Değer Katan Sanat, Arkeoloji ve Kültürel Birikimler

Aleksandar Kadıjevic - Equestrian statue of Atatürk in Samsun (1928-1931) - art of sculpture in the service of the early republic.....	659
ErgünLafli - Samsun Müzesi İkonaları.....	669
Muzaffer Başkaya - 1923 Yılında Trabzon'dan Samsun'a Taşınan Bir Değer: Yeni Mekteb Mecmuası.....	679
Ergün laflı - Vorlaufige Überlegungen zu eine frühklassische Grabstele aus Samsun.....	689
Bahargül Ateş - XIX . Ve XX. Yüzyılda Canik Flandras'ında Medreseler.....	697
İsmail Kıvrım - Osmanlı Döneminde Samsun ve Çevresinde Kurulan Vakıflar	715
Ergün Lafli - Canik ve Çevresinde Geç Osmanlı Dönemi Arkeolojisi.....	739
Sami Bayraktar - Bafra'da Yakın Zamanlarda Yıkılan Taçlı Çeşme ve Taçlı Çeşme Bağlamında Tarihi Yapılarımıza Bakışımız.....	747
İhsan Seddar Kaynar - Kültürel Bir Değer Olarak Samsun Pidesinin Tarihsel Kökeni.....	755
Vildan Bağcı - Samsun İli Vezirköprü İlçesi El Örgüsü Patik ve Çorapların Teknik ve Desen Özellikleri.....	765

C - Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Sanat, Siyaset ve Sosyal Hayata Değerler Kazandıran Samsunlular

Selim Hilmi Özkan - Tarihi Bir Değer Olarak Köprülüler.....	773
Yavuz Bayram - Şiir-Şehir Münasebeti Bağlamında 15.Yüzyılda Canikli Baba-Oğul İki Divan Şairi: Necmî ve Nücûmî.....	787
Zafer Gölen - Sicill-i Osmanî Kayıtlarına Göre Canikli Devlet Memurları.....	797
Zübeyde Güneş Yağcı / Bülent Özdemir - Çarşambalı Bir Müderris: Sofuzâde Hasan Hulûsî Efendi.....	809
Rıza Karagöz - Osmanlı'dan Cumhuriyete Hazinedarzâdeler.....	821
Nurhan Aydın - Sarıkamış Harekâtında Şehit Olan Samsunlular.....	845
Selim Özcan- Canbulatoğlu Ekrem Bey.....	885
Bülent Durgun - 1929 Dünya Ekonomik Buhranı ve Samsun Milletvekilleri.....	899
Ahmet Yılmaz - Aykırı Bir Kişilik Olarak: Neyzen Tevfik.....	921
Önder Göçkün - Yakın dönem Türk Hiciv (Yergi) Edebiyatı'nın gönül dünyamızdaki seçkin isimlerinden birisi: Neyzen Tevfik.....	931
Necdet Yılmaz - Samsun'un Son Devir Dinamiklerinden Ömer Şevki Efendi; Nâm-ı Diğer Açıkbaş Ömer Efendi.....	939
Kamuran Karabalık - Ahmet Nafiz Bey (Özalp) (1889-195 5).....	947
Selman Kesgin - Liberal Bir Hukukçu Olarak Ali Fuat Başgil.....	955

Kemal Arı - Hüseyin Avni Lifij: "Karagün" ve "Akgün".....	965
M. Samet Bilgin - Millî Mücadele Dönemi Samsun Müftü Vekili Yusuf Bahri (Uğurlu) Efendi.....	973
Cengiz Çelik - Ahmet Özbacı.....	981
Muhittin Düzenli - Ali Düzenli Hoca Efendi.....	1041
İbrahim Serbestoğlu - Mümtaz Bir Şahsiyet: Çolak Hoca [Mehmet Bahadır].....	1051
Pelin İskender Kılıç - Mehmet Hacı Yunus Bey (Mehmet Güneşdoğdu).....	1063
Sercan İhsan Ürkmez - Türkiye'de Arabesk Kültürü ve Orhan Gencebay.....	1073
Şahin Köktürk- Samsun'da Bir Kültür Adamı: Âşık Obalı.....	1081
Cafer Özdemir - Bir Kültür Aktarıcısı Olarak Samsunlu Masal Dedesi Cemalettin Kavakhgil.....	1093
Fevzi Çakmak - Bedri Koraman ve Türk Karikatüründeki Yeri.....	1101
Gurbet Gökğöz - Ord. Prof. Dr. Ali Fuat Başgil ve Cumhuriyet Senatörlüğü.....	1111
Maarife Hacıyeva - Samsunlu Aşık Kemalî Büşbül'ün Türk Dünyasını Kucaklayan Şiirleri.....	1121
Alev Gözcü - "Samsun - Canik ve Değerleri: "Levent Kırca ve Türk Tiyatrosu".....	1129
Cem Gençoğlu - Ali Fuad Başgl'i Varoluşçu Psikolojiden Okumak.....	1141
Ercan Yalçın - Dr. Fethi Tevetoğlu ve İttihatçılık Algısı.....	1153
Erdal İnce - 1982 Anayasasının Mimarı "Orhan Aldıkaçtı" ve 82 Anayasası.....	1175
Erdoğan Boz - Orhan Gencebay'ın Bir Şarkısı Üzerinde Sözeylem Çözümlemesi.....	1189
Fahri Sakal - Samsun Mebusu Tevfik İleri'nin Osmanlı Saray Eşyası'nın Akıbetine Dair Çalışmaları.....	1197
M. Halistin Kukul - Âşık Kemalî Bülbül'ün Şiirlerinde " Samsun ".....	1237
M. Halistin Kukul - Ahmet Yılmaz Boyunağa ve Târihî Romancılığımız.....	1257
İsmail Cansız / Osman Ilgın - Hazînedâr-Zâde Es-Seyyid Abdullah Paşa ve Kütüphanesi.....	1267
Nejat Bayrak - Dr. Cihat Fethi Tevetoğlu'ndan Dinlediklerim.....	1285
Özlem Yıldız - Samsunlu Bir Hukukçu, Prof.Dr. Seyfullah Ediş (1933-1998) ve Çalışmaları.....	1293
Talip Karakaya - Siyaset Felsefesi Açısından Ali Fuat Başgil'in Türk Liberal Muhafazakârlığında Yeri, Önemi ve Düşünceleri.....	1301
Şeyma Kuran - Fazıla Atabek ^A 'in Eserleri Üzerine Bir Değerlendirme.....	1311
Yakup Coştu - Canik Beldesindeki Halk İnançları Üzerine Bir Araştırma.....	1315
Zübeyir Bütüner - Alman Seyyah Andreas David Mordtmann ve Samsun (Canik).....	1327
Şaziye Dinçer - Dil Estetiği Açısından Tayyar Mahmûd Paşa Dîvânı'nda Deyim Aktarması.....	1339

Kentleşme Sürecinde Değer Yargılarında Ve İnsan İlişkilerinde Görülen Değişmelerin Suç Ve Şiddet Bağlamında Değerlendirilmesi (Samsun Örneği)

Yrd. Doç. Dr. Kasım TATLILIOĞLU
Bingöl Üniversitesi /Bingöl

Giriş

Bilindiği gibi, ülkemiz özellikle 1950'lerden başlayarak, hızlı bir nüfus artışı olmak üzere yine kır kesiminde tarımsal teknoloji ve üretim örgütlenmesi alanındaki köklü değişmelere bağlı olarak yerinden ayrılan nüfusun, iç göçler yoluyla kent merkezlerine yönelmesi sonucu yoğun bir kentleşme olayına tanık olmuştur. Türkiye'deki kentleşme, demografik olarak kırsal alanlardan kentsel alanlara doğru iş bulma umuduyla göç eden kesimler tarafından beslenmiştir. Sanayi sektöründe görülen büyüme ve gelişme, tarım dışı alanlardan çoğunlukla sanayi kuruluşlarının toplandığı kentsel alanlara doğru nüfus kaymalarına neden olmuştur. Bu durum kırsal alanlardan kentsel alanlara yönelen fazla nüfusun sanayi sektörü dışında, özellikle hizmet sektöründe çalışmasına neden olmuştur (Yılmaz, 2009:29-30). Geleneksel ilişkilerin çözülmesine bağlı olarak beliren ve giderek hızını artıran bu süreç, toplumun yeniden biçimlenmesi doğrultusunda gelişirken, çeşitli sorunlarında ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Bulut, 2013:26). Bugün ülkemizde belli kent merkezlerinin, kısıtlı ekonomik, fiziksel ve toplumsal olanaklarını aşırı bir kentleşme olayını hep beraber yaşamaktayız. Aile yapısı geleneksel aileden çekirdek aileye dönüşmüş, insan ilişkilerinin niteliği değişmiş, hızlı göç sonucunda yerel yönetimlerin de vurdumduymazlığı sonucunda düzensiz kentleşme ve gecekondulaşma başlamıştır. Düzensiz yoksun kentleşme ise fiziksel ve sosyo-kültürel açıdan önemli sorunların yaşanmasına ve "kimliksiz kentlerin" ortaya çıkmasına neden olmuştur. Avrupa 19. yüzyılın sonunda şehirleşmesini büyük ölçüde tamamlamıştı. Biz Balkan şehirlerini kaybettikten sonra, cumhuriyet bozkır Anadolu'da köylü nüfus üzerine kuruldu. Şehirleşme 1950'lerde başladı, 1980'lerden itibaren hızlandı. Tarlanın besleyemediği nüfusun şehirlere "hücum"unu önlemek de, düzenlemek de mümkün olmadı. Şimdi "kentsel dönüşüm" projeleriyle "varoş"u "kente çevirmeye çalışıyoruz. Belediyeden yüksek bürokrasiye ve sivil topluma, çarpık kentleşme konusunda dinamik bir bilinçlenmeye ve hatta "aktivizm"e ihtiyacımız var (Akyol, 2012). Türkiye'deki kentleşme olgusu, ülkenin toplumsal, siyasal, kültürel, hukuksal ve ekonomik yapısını, değer ve normlarını değiştiren ve biçimlendiren temel öğelerden biridir (Yılmaz & Çitçi, 2011:253). Dünyada kentleşme olgusunun hızlı değişimine paralel olarak, ülkemiz de bu değişime dâhil olmuştur. 2009 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne göre nüfusun %75,5' i kentlerde, %24,5'i kırsal alanda yaşamaktadır (TÜİK, 2010, www.tuik.gov.tr.; Es & Ateş, 2004:206-248.).

Tüm bu durumlar çok farklı davranış örüntüleri ortaya çıkarmıştır. Kültürel yozlaşma, değerlerden uzaklaşma, stres ve bunalımlı bir yaşam, işsizlik ve yalnızlık sonucunda bireylerin ruh sağlıklarının bozulmasına neden olmuştur. Sonuçta, bireysel ve toplumsal sorunlar da hızlı bir artış başlamıştır. Burada bize düşen görev, küreselleşen dünyada yok olmaya yüz tutmuş ahlaki, insani ve vicdani değerlerin küçük yaştan itibaren çocuk ve gençlerimize kazandırılması geleceğimiz açısından büyük önem taşımaktadır. Değerler bireylerin düşünce, duygu ve davranışlarına yön vermekte ve sonuçta da onların kendilerine özgü kişiliklerini oluşturmaktadır. Değerler, bir toplumun çimentosudur. Çünkü, sağlıklı toplumun temellerini, sağlıklı bireyler oluşturur. Sağlıklı bireylerden sağlıklı aileler ve sağlıklı ailelerden de sağlıklı toplum, sağlıklı milletler ve sağlıklı devletler oluşur. Toplumların huzur, mutluluk, barış ve içerisinde yaşaması ve geleceğe güvenle bakmasında değerler çok önemli fonksiyon üstlenirler (Akbaş, 2008; akt: Tatlılıoğlu, 2012:2108-2116).

Göç

Göçlerin bir taraftan itici nedenleri varken diğer taraftan da çekici nedenleri vardır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden kentlere yönelen göçler daha ziyade sanayileşme ya da kentlerin çekiciliği ile değil, terör, kan davaları ve sosyal şiddet nedeniyle yerleşim birimlerinin boşaltılması ile gerçekleşmiştir (Türkdoğan, 2006). 1990'lı yıllardan itibaren, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde terörün tırmanışa geçmesi ile birlikte terörden kaçmak için köyler hızla boşalmıştır. Hacettepe Üniversitesi (2006) tarafından Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden göç veren 14 il (Adıyaman, Ağrı, Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır Elazığ, Hakkari, Mardin, Muş, Siirt, Şırnak, Tunceli ve Van) üzerine yapılan bir araştırmaya göre 1986-2005 yılları arasında terörün ortaya çıkardığı güvenlik sorunu nedeniyle kırsal alanlardan kentlere göç eden nüfusun büyüklüğü, tahmini olarak 728.000 ile 946.000 aralığındadır. Araştırmaya göre güvenlik sorunu nedeniyle göç edenlerin % 87'si isteksiz olarak göç etmişlerdir. Göç ettikleri yerlerde büyük sıkıntılarla karşılaşmışlardır. Bu sıkıntılara bir de göç edilen yerlerdeki dışlanmışlık ve yabancılaşma hissi eklenince durum daha da kötüleşmiştir. Buradan göç eden kişiler ise daha çok kendilerinden önce göç eden hemşehrilerinin bulunduğu yerlerde yoğunlaşmışlardır. Büyükşehirlerde nüfusun ani artışı nedeniyle oluşan konut ihtiyacını ortaya çıkardığından, başkalarına ait topraklar üzerine yasa dışı konutlar inşa edilmiştir. Göçmenin en büyük sorunu, her alanda bir güven ihtiyacıyla karşı karşıya olmasıdır (Kartal, 1978). Üç büyük kentin gecekondular bölgelerinde yapılmış en kapsamlı araştırmalarından biri olan DPT araştırmasında kente geliş nedeni olarak iş bulabilme ve daha iyi geçinme gibi ekonomik nedenleri belirtenlerin oranı İstanbul'da %78.58, İzmir'de %67.84, Ankara'da %76.35'tir. Kentleşmenin hız kazanmaya başladığı ilk dönem göçlerinde ekonomik nedenler daha ağırlıktadır. Bu konuda yapılmış araştırma sonuçlarına baktığımızda göçün birinci nedeni olarak ekonomik nedenler görülmektedir (Yasa, 1966; Türkdoğan, 1974; Kartal, 1978; Erdoğan, 1978; Sevgi, 1987; Tatlıdil, 1991). Kentleşme kırdan kente göç yoluyla kent nüfusunun payında bir artış olarak belirdiğine göre, nüfus alışverişinde bulunan yerleşmelerin yapısal biçimlenişleri arasındaki farklılık, bu harekete aynı zamanda bir sosyo-kültürel ve ekonomik bir anlam da kazandırmaktadır. Ekonomik zorlukların sebep olduğu bu sıkıntılar yanında Türkiye'deki "tersine göç"ü teşvik

eden veya kolaylaştıran bir diğer faktör de güvenlik nedeniyle kentlere göç etmek zorunda kalan kesimlerin içerisinde bulunduğu özel durumdur.

Göçler sonucunda, gelir dağılımında artan bozukluk, küreselleşmenin getirdiği yeni tip zenginlerin varlığı, tüketim toplumu, sosyal dışlanma korkusu gecekondunun gençliğinde önemli bir tatmin sorununa yol açmıştır. Gecekondunun günlük yaşamı içinde şiddet egemendir. Aile içinde babanın anneye, annenin çocuklara, büyük kardeşin küçüğe, aile dışında da dışarıda gördükleri bir şiddet sarmalı vardır. Böyle bir ortamda yetişen gençler, devletin ve diğer insanların kendilerine karşı mesafeli olduğundan şikâyet etmektedirler (Karasu, 2012:186).

Artan göç hareketliliği sonucunda kentler daha da karmaşık hale geldi. Uyum sorunu ise daha farklı bir biçimde uzun vadeli ve psikolojik kökenli olarak ortaya çıkmaktadır. Şehir yaşantısı, geleneksel davranış ilişkilerini yeni ve değişik koşullar içerisinde eritmekte ve kişiyi sayısız roller içerisine itmektedir. Bu durum ise birtakım sorunların kaynağını oluşturmaktadır. Aile hayatındaki değişimler, yeni koşullara uyum sorunları, terör ve organize suçlar, şiddet, nefret söylemi, cinsel şiddet, kapkaç, yağma, hırsızlık, dolandırıcılık, aile içi şiddet, çocuk ihmal ve istismarı, çocuk sömürüsü, sokak çocuklarının artışı, boşanmaların hız kazanması, mobbing (iş yerinde psikolojik baskı), trafikten kaynaklanan şiddet, holiganizm (spor eşkıyalığı), madde kullanımı ve madde bağımlılığı, yalnızlık, değerlerden sapma, fuhuş, alkolizm, uyuşturucu kullanımı, akıl hastalıkları, intihar ve benzeri sosyal düzensizlikler daha yoğun olarak ortaya çıkmaktadır. Göçler çarpık kentleşmelere neden olmakta, bu durum da suç eğilimi ortaya çıkarmaktadır. Böylelikle dengesi bozulan bir toplumsal yapı meydana gelmektedir. Toplumsal suçlar, bireysel yasa dışı davranışlar, kalabalıkta kaybolma, takipten kurtulma, önleyici kolluk hizmetlerinin etkinliğini hissettirmesinin zayıflaması, karmaşık kent çevresi ile bütünleşmede başarı kazanamayıp, toplumsal beklentilerin gerçekleşmemesinden doğan düş kırıklıkları, kentin tüketici, yabancılaştırıcı etkileri altında toplumdan kopmanın ve dışlanmanın sonucu "suçluluk" olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal problemler toplumun bütünlüğünü ve devamlılığını tehdit ederler (Işiloğlu, 2006; Günşen-İçli, 1983; Özer, 2000:77-78; Erkut, 1991; Gökçe, 1971; Özen; 1996; Bayhan, 1997; Gürbüz, 2006; Mumford, 2007; akt: Yılmaz & Çitçi, 2011). Williams ve Myers'e göre (2004), ergen, gelişim süreci boyunca kendini güvenli hissetmesine olanak tanıyan çeşitli davranışlar göstermektedir. Bu davranış biçimlerinden bazıları, zorbalık, sözel ya da fiziksel şiddet gibi şiddetin değişik biçimlerinden birisi olabilir. Ergenlerin kendilerini gerçekleştirebilecekleri spor, sanat gibi birtakım imkânlardan da yoksun olmaları, kendilerini topluma kabul ettirebilecekleri tek yol olarak şiddeti ortaya çıkarmaktadır. Ergenler arasındaki sokak çeteleri buna örnek gösterilebilir (Akt: Kıran:2011:51).

Kent, Kentleşme Olgusu ve Kentlilik Bilinci

L. Wirth'e (1938) göre toplumbilimsel olarak kent, "toplumsal bakımdan ayrı cinsten bireylerden oluşmuş oldukça geniş, yoğun nüfuslu ve sürekli bir yerleşme"dir (Akt Sencer, 1979:6). Queen ve Carpenter'e göre kent, "yerine ve zamanına göre geniş sayılabilecek biçimde bir araya gelmiş ve bir takım ayırdedici özellikleri bulunan insanlar ve yapılar topluluğu"dur (Sinan, 2008:43). Kentlerin ortaya çıkma, gelişme ve değişme süreci ise "kentleşme" kavramı

ile ifade edilir. Özkalp'a (2005) göre kentleşme, sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütlenme, işbölümü ve ihtisaslaşma yaratan insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikimi sürecidir

Kentleşme ise, kentleşme akımı sonucunda, toplumsal değişimin, insan davranışlarında ve ilişkilerinde, değer yargılarında, tinsel ve özdeksel yaşam biçimlerinde değişiklikler yaratması sürecidir (Keleş, 1998:21-22; Bumin, 1998). Bugün şehirler bölgesel ve küresel bazda, işletmeleri çekmek için birbirleri ile yarışmaktadırlar. Günümüzde artık küresel şehirler ortaya çıkmıştır. Örneğin, Tokyo, New York, Londra gibi. Bu tür şehirler yatırım ve insan hareketi önde gelen şehirlerdir.

Bookchin'e göre (1999) "Kent bir eko topluluktur. Yani etik ve toplumsal nitelikteki bir eko-topluluktur. Birbirine sıkı bir şekilde bağlı, büyük nüfuslu bir insan topluluğunun işgal ettiği bir alan, biyolojik yakınlığın toplumsal yakınlığa dönüştüğü bir grubu seküler yurttaşlara, dar görüşlü bir kabileyi evrensel yurttaşlar kitlesine dönüştüren önemli bir etmendir" (Akt: Niray, 2002). Kentleşme, itici ve çekici denem faktörlerin etkisi altında oluşan bir nüfus hareketidir. İtici faktörlerin başında, geçim sıkıntısı ve işsizlik gelmektedir. Çekici faktörler ise toplumsal ve ekonomik faktörlerdir. Bu alanda yapılan araştırmalar açıkça göstermektedir ki, itici faktörlerin göçte oynadığı rol tartışmasızdır. Çekici faktörlerin sınıflandırılmasında ise farklılıklar göze çarpmaktadır Göç yol açan çekici faktörler ise kent ve kentin imkanları hakkındaki bilgilerin artmasıdır (Tekşen, 2003:29). Kentleşme olgusu tarihsel süreçte özellikle sanayi devriminden sonra hem nitelik hem de nicelik olarak belirgin hale gelmiştir. Kentleşme sürecinin insan tutum ve davranışlarında oluşturduğu değişimler ve sağlıksız kentleşme sürecinde göçün sonucunda ortaya çıkan suç ve şiddet olgusu kent merkezlerinde ve gecekondu bölgelerinde temel sorunlar olarak görülmektedir (Yıldırım, 2004:5). 1950 yılından itibaren, ülkemizde var olan kentleşme, kentleş(me)me tartışmalarına, bugün yönleşim, katılım ve yerel demokrasi tartışmaları eklenmiştir. Kentin dinamizmi içinde bir yandan farklılıkların, çoğulculuğun gözlenmesi; diğer yandan bir araya gelme ve bütünleşmenin vurgulanması, toplumun bu amaçlara ulaşmada çeşitli yollar üretmesini beraberinde getirmiştir (Özgür & Uluocak, 2011:232). Kentler sadece mekân olmayıp, aynı zamanda semboller ve metaphorlardır, düşünce şekli ve yaşam biçimidir. Modern toplumlar çoğulcudur, çok farklıdır ve çatışmalardan muzdariptir, kentler bu gibi olguların yoğunlaştığı alanlardır (Heidenson, 1981; akt: Sinan, 2008:46). Kartal (1987) kentleşmeyi iki boyutlu olgu olarak ele almaktadır: "Birincisi, birtakım ekonomik, sosyal, siyasal ve teknolojik değişmelerin sonucu olarak ortaya çıkan bir olgudur. İkincisi, toplumun ekonomik, siyasal ve sosyal yapısında ve insan tutum ve davranışlarında değişmelere yol açabilme gücüne sahip bir olgu" olarak görmektedir. Farklı fiziki çevre ve teşkilatlanma şeklini içeren mekan olarak kent kendine özgü sosyal ilişki ve yaşama tarzı belirler. Kentleşme, devam eden bir süreçtir. Kentleşme süreci, basit nüfus artışının ötesinde ekonomik, sosyal ve politik dönüşümlerle de ilgilidir. Bununla birlikte, kentsel nüfus artışı, kentleşme sürecinin dağılım ve boyutuna temel oluşturan önemli bir 2 faktördür. Kent nüfusunun gereğinden fazla artması, su elektrik ve kanalizasyon gibi belediye altyapı hizmetlerinin yanında, eğitim, sağlık ve konut gibi toplumsal altyapı hizmetlerinin de

artmasına neden olmaktadır. Özellikle gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde, kentleşmeden kaynaklanan bu ihtiyaçlar yeterli düzeyde karşılanamamaktadır (Danielson and Keleş, 1985; Brockerhoff and Brennan, 1998; akt: Günbeyaz, 2007:14).

Kentlilik bilinci kavramı ile ifade edilmek istenen, kentte yaşayanların kentle bütünleşmesi, kendini kente ait hissetmesi ve dolayısı ile yaşadığı kente karşı sorumluluk duymasıdır. İnsan toplumlarında, sosyo-kültürel devamlılığı sağlayan çeşitli faktörlerden en önemlisi sosyalizasyon sürecidir. Bu süreç ile bireyler toplumun standart ve ortak değerlerini benimseyerek davranışlarını ayarlarlar. Toplumda, hiç kimse diğerlerinden soyutlanmış olarak yaşamaz. Kent, sadece yeni bir ekonomik teşkilatlanma ve değişmiş bir fiziki çevreyi belirtmez. Aynı zamanda bireylerin duygu, düşünce ve davranış biçimlerini de etkilemektedir. Bu yeni oluşan kente özgü, davranış şekli ve sosyal ilişkilere "kentlileşme" denmektedir. Kentlerde ortak yaşam, sadece "bir arada yaşam" ya da "birlikte yaşam" değildir. İnsani, mekânsal ve düşünsel gelişimin birlikte üretilmesi, yani "toplumsal birlikteliğin kimlikli ve yaratıcı beraberliklere dönüştürülmesi"dir. Bireylerde kentlilik bilincinin oluşturulması ve geliştirilmesi bir dizi sosyal etmene bağlıdır. "Kentlilik bilinci", hiç kuşkusuz, "yaşamı kentli kılacak" ortak yapılanmalarla mümkün olabilir. Kentlerimizin kimliksiz gelişmesi, yeni yapılaşmaların bize yabancı olan kişisiz mimarileri, tekdüze apartmanlaşmanın tüm kentlerdeki egemenliği, yeni semtlerdeki karakersiz dokular vb yozlaşmanın da temelinde yatan, "geleneksel mimarinin turistleşmesine" izin verilmemesidir. Çağdaşlık, "insani değerlerden uzaklaşan bir kimliksizleşme" asla olmamalıdır ve böyle anlaşılmalıdır (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Kentleşme Şurası, 2009). Fegebank'a (1990) göre, çevreyi koruma sorumluluğunu ve duyarlılığını yükseltmek amacıyla çevre eğitiminde yaşam boyu sürecin dikkate alınması gerekir.

Kentleşme Sürecinde Metropollerde Ortaya Çıkan Sorunlar

Günümüzde suç, şiddet ve korku sarmalı kentin politik gündeminde üst sıralarında yer almaktadır. Korku halinde yaşamak kentsel gelişmeyi olumsuz etkilemekte, kentin yaşam kalitesini düşürmektedir. Kentsel bölgelerde korunaksız kalan nüfus, yeni toplumsal farklılaşmalara ve eşitsizlik biçimlerinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Barınma ihtiyacı bağlamında ortaya çıkan gecekondu olgusu ise önemli bir problem olarak ortaya çıkmıştır. Yaşanan değişim ve dönüşümler çerçevesinde esnek bir yapıda işleyen toplumsal kurumlar, suçun ve şiddetin de yaygınlaşmasına davetiye çıkarmaktadır. Küreselleşme ile birlikte kentsel bölgelerin sosyal güvencesiz, kronik yoksul ve patolojik semptomların gözlemlendiği mekânlar haline dönüşmesi ve bu alanların küresel çapta yaygınlaşması kentsel yoksulluğu körüklemiştir. (Yılmaz, 2012:306-315).

Küreselleşme, beraberinde kadınların da yaşamını etkilemiştir. Kadınların daha fazla işgücüne katılmasını getirmiş; göçlerin hızlanması kentleşmenin hızlı olduğu bölgelerde sosyal ve ekonomik nitelikli sorunları artırmıştır. Bu yapılanmadan en çok etkilenen de kadınlar olmuştur. Kentsel planlama, kadın güvenliği, kadının istihdamı ve çalışma koşulları, boşanma sonucu ailelerin parçalanması, çocuklar üzerindeki olumsuz etkiler başlıca sorun alanları olarak karşımıza çıkmaktadır (Çetin & Efeoğlu, 2009:64).

Kentleşmenin getirdiği sorunlarla baş edebilmek ve bu sürecin olumsuz yönlerinden kurtulabilmek bir anlamda 'kentlileşmek' kavramıyla da alakalı bir durumdur. Türkiye'de kentleşme, kentsel alanların çekici etkisinden çok, kırsal alanların itici etkisi altında gerçekleşmiştir ki, kentleşmenin günümüzde de bu temel karakteristiğini koruduğu görülmektedir. Dolayısıyla ülkemizde kentsel gelişmenin temel dinamiğinin de kırsal alanların iticiliği olduğu söylenebilir (Özel, 2005; Kongar, 2008). Diğer taraftan birçok kentli çocuk, kronik yoksulluk içinde yaşamaktadır. Çöpleri karıştırarak topladıklarını satmak için umutsuzca günlerini geçirmektedirler. Geceleri ise caddelerde şiddet ve istismarlarla karşı karşıyadırlar. UNİCEF (2007) raporlarına göre dünyada 1 milyar çocuk yaşamını bu şekilde sürdürmektedir. Kentlerde yaşayan çocukların daha iyi yaşam koşullarına sahip olması düşünülürken, milyonlarca çocuk derin bir sefalet içerisinde yaşamını sürdürmektedir. Kentlerde yaşayan yoksul kadın ve çocukların ekonomik problemlerini çözmek için yerel yönetimler kilit öneme sahiptir (<http://www.unicef.org>, Erişim tarihi:02.10.2013). Booth'un yaptığı bir incelemede, suçlu çocukların %56'sının ekonomik yetersizlikler içerisinde büyüdüğü ve bu çocukların sıkıntılı, aşağılık duygusuna sahip, güçsüz ve güvensiz kişilik özellikleri taşıdıkları tespit edilirken (Mangır, 1992:39), Shaw ve McKay'in toplumsal faktörlerle suçluluk arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında ise, büyük kentlerde yaşam şartlarının kötüleşmesinin ve çocuk suçluluğu oranlarının artmasının nedeninin yoksulluk, işsizlik, parçalanmış aile ve toplumsal ilişkilerin bozulması olduğu belirlenmiştir (Winslow, 1972:314; akt: Avcı, 2010:5).

Terör örgütlerinin ve organize suçların eleman kaynağının 15-25 yaşları arasındaki gençler olduğu görülmektedir. Bu dönem ise Adolesan (Ergenlik) dönemidir. Ülkemizin yaşadığı terör nedeniyle oluşan göç, toplumsal yapıda önemli tahribatlara yol açtığı gibi, suçluluk üzerinde de farklı görünümlere yol açmıştır. Medyada terör nedeniyle büyükşehirlere gelen çocukların kapkaç olaylarını sık sık görmekteyiz. Günümüzde küreleşme bireyleri, kültürleri ve toplumları etkileyerek, "Tüketim kültürünü" ve "Hedonizmi" (hazcılığı) ön planda tutan yeni bir Narsist (Narcissim) insan modeli ortaya çıkarmıştır. Narsist insanın bazı özellikleri şunlardır:

- Bireycidir (egoisttir).
- Kendini beğenir.
- Günlük mutluluk ve çıkarları peşinde koşar.
- Vaktinin büyük bir kısmını sanal alemde geçirir.
- Gerçek sevgiden mahrumdur.
- Bağlılık duyguları zayıftır.
- Geçmiş ve geleceğe ilgi duymaz.
- Her yolu mubah görür.
- İsteklerinde sınır tanımaz.
- Suçluluk duygusu duymaz.
- Cinselliği ve cinsel yönünü ön planda tutar.
- İçerisinde sürekli bir boşluk yaşar.
- Tüketim çılgınlığına kendini kaptırmış bireylerdir (Hökelekli, 2011).

Kırgız yazar Cengiz Aytmatov'un "*Gün Uzar Yüzyıl Olur*" adlı eserindeki ifadesi ile "*mankurtlaştırılmış*" (belleği temizlenmiş, boşaltılmış, amaçsız, hedefsiz, gayesiz) bireylerdir. Bunun sonucunda da kendisine ve içinde yaşadığı topluma saygısı olmayan, öz değerlerine yabancılaşmış, psikolojik sorunlu, bunalımlı, şiddete meyilli, tahammülsüz, gelecekte ümidini kesmiş bireylerin, militarize olmuş kişilerin sayısı gittikçe artış göstermiştir (Erkan, 2003; Şişman, 2010; akt: Tatlılıoğlu, 2012).

Yeni İlişkiler Ortamı Olarak Kentler

Kentte ortaya çıkan yeni iletişim biçimleri, mesafe kavramını ortadan kaldırmış, bu sayede kapı komşusuna kayıtsız olan insanlar uzaktaki insanlarla ortak bir topluluk duygusunu sürdürebilmektedirler. Gmelch'e (1988) göre, yeni kent çalışmalarının anahtar kavramı toplumsal iletişim ağları olup bu perspektifin modern toplumu açıklamada önemli bir görüş olduğunu belirtmektedir (Akt: Tekşen, 2003:49). Cooley'e (1965) göre, birincil gruplar yüz yüze, sürekli, az kişinin yer aldığı, işbirliği ve bağlılığın hakim olduğu yakın ilişkilerdir. Bu gruplar, insan benliğinin oluşumunda en önemli belirleyicilerdir. Birey, bu gruplarla özdeşleşerek, "biz" duygusunu kazanır. Sonuçta birey, bu biz duygusu şemsiyesi altında sosyalleşerek ortak bir ruh disiplini altına girer. Cooley'e göre en önemli birincil gruplar, aile ve komşuluk gruplarıdır. Göçler sonucu kentlere gelenler ise cemaat (birincil) ilişkilerin egemen olduğu bir ortamdan cemiyet (ikincil) ilişkiler ortamına geçmektedirler. Geleneksel değerlerin tutum ve davranışlar üzerinde belirleyici olduğu, büyük ölçüde kan bağına dayalı, sık dokulu cemaat ilişkisinin ördüğü yüz yüze, duygusal, enformel samimi ilişkilerden karmaşık, ayrı cinsten farklılaşmış bir yapıya sahip kent ortamının ikincil, gayr-i şahsi, formel, mesafeli, sınırlı, çıkarıcı ve resmi ilişkilerine adım atmaktadır (Sencer, 1979). Kırsal kesimdeki toplumsal örgütlenme; dayanışma ve güvene, karşılıklı yükümlülükler ve sorumluluklarla bağlı ilişkilere dayanır. Oysa kent tersine birçok bakımdan heterojen bir ortamdır ve ikincil ilişkilerin egemen olduğu bir yerdir. Homans'a (1971) göre, iki ya da daha çok kişi arasındaki etkileşme sıklığı artarsa hoşlanma derecesi de artmaktadır. İnsanlar ne kadar sık birbirleriyle etkileşirlerse faaliyetlerinde ve duygularında bazı bakımlardan birbirine benzeme olasılığı da artmaktadır. Kişinin özdeşleştiği, değer yargılarını benimsediği ve davranışlarına model olarak aldığı gruplara, "referans grupları" denmektedir. Referans gruplarının, kişiye bir davranış modeli sağlamak, kişiyi derinliğine etkilemek, kişilerin grup yaşamında yerine getirdikleri rolleri etkileyen önemli ve sürekli bir sosyalizasyon aracı olmak, davranışlarımızı onun standartlarına uydurmak gibi fonksiyonları vardır. Karmaşık, kentleşmiş ve sanayileşmiş toplumlarda referans gruplarının sayısı çoktur. (Fitcher, 1990:51 Lingren, 1969:264; akt:Tekşen, 2003:72). Bir kimlik duygusu ve bir gruba ait ortak değerler ve diğer kültürel bağlar bireyler için önemlidir. Bireyler için bu karmaşık ortamlarda yeni kimlik arayışları ortaya çıkmıştır. Heterojen yapısı itibariyle tabakalaşmanın net bir şekilde gözlemlenebildiği kentsel mekânlarda suç, geleneksel formlarından oldukça farklıdır. Suç işleme yaşının giderek düşmesi ve çocuk suçluluğu kavramının literatüre girmesi, bu farklılığın önemli bir boyutuna işaret eder. Toplumsal yapı için önemi birçok açıdan tartışmasız kabul edilen çocuklar, toplumsal değişim ve dönüşümlerden daha çabuk etkilenirken diğer taraftan içinde buldukları sosyokültürel ortamın da etkisiyle normsuz

davranışlara kolayca yönlendirilebilmektedir. Yoksulluk, evsizlik, yardım kurumlarının yetersizliği, ebeveynlerinin devamlı bir işte çalışıyor olmaması veya işsiz olması gibi ekonomik problemlerle birlikte, aile yapısında yaşanan değişimler, parçalanmış aile oranının giderek artması, hızlı nüfus artışı, eğitim sistemindeki yetersizlikler, çocuğun sosyalizasyonuna etki eden olumsuz faktörler olarak suça sürüklenmeyi beraberinde getirir (Aksan, 2011:65-66; Sinan, 2008:53). Sparks ve Girling'e (2001) göre, gençlerde görülen kural dışı davranışların kaynağı toplum ve aile yapısındaki zayıflıktır. Kentin değişen ortamında birey daha çok okul, polis teşkilatı, arkadaş grubu vb. ikincil grupların etkisi altına girer. Kentin yeni ve cazip değerlerinin etkisi giderek artmaktadır. Çünkü birincil gruplar (aile, kilise, akrabalık) kentin cazibesi karşısında yeterince etkin olamamaktadır. İşte suç, davranış bozuklukları bireyin bu iki değer sistemi içinde ne yapacağını bilememesi, değerler arasında yaşadığı çelişkiden kaynaklanmaktadır. İkincil grupların egemenliği kaçınılmazdır. Kentle birlikte bireyi dizginleme, sınırlama işini daha çok resmi kurumlar üstlenecektir, bu ise, sosyal kontrolün zayıflaması sonucunu doğuracaktır. Çünkü birey ailesinin ya da içinde yaşadığı topluluğun dışında kalma korkusunu yitirdiği ölçüde, üzerindeki mevcut toplumsal kontrol azalacaktır (Karasu, 2012:176-177).

Samsun ilinin Kentsel Durumuna Genel Bir Bakış

İllerin gelişmişlik düzeyine göre Samsun ili 21. Sıradadır. Samsun'un ülke nüfusu içindeki payı da gittikçe azalmaktadır. 2000 yılında bu oran %1.8'e düşmüştür. Hızlı nüfus artışı ve Samsun'un konumu, kentsel dokuda daralmalara neden olmuş yapılaşma plansız gerçekleştiğinden kentsel standardı oldukça düşük alanlar ortaya çıkmıştır (Gülbeyaz & Turan, 2009). 1980'e kadar kentin iç dinamikleri uyarıcı devlet yatırımları ile desteklenerek, metropolleşme süreci hızlandırılmış ve bölgenin önemli bir merkez olması sağlanmıştır. Samsun'da kentleşme olgusunu hızlandıran bu politikanın 1980'li yıllarda Samsun için terk edilmesi ile kentte sağlıklı ve plansız bir gelişme sürecinin başladığı ve gelişme grafiğinin hızla gerilediği görülmektedir (<http://samsun01.blogcu.com>). Küreselleşen ve dönüşen dünyada Samsun şehrini rekabet içerisinde tutmanın en önemli şartlarından biri de, onu doğru bir pazarlama stratejisi çerçevesinde marka şehir hâline getirmektir. Samsun, Karadeniz bölgesinin en büyük şehri konumundadır ve Türkiye'de 16 Büyükşehir belediyesinden biridir. Bununla birlikte, Kocaeli-Ankara-Kayseri-Gaziantep hattının doğusundaki en büyük şehir konumundadır. Nüfus anlamında da Samsun, Türkiye'nin 15. büyük şehridir. Bu durum, sosyo-ekonomik gelişmişliğe yansımamıştır. Samsun bu endekste 32. sırada yer almaktadır (Özden, 2013:97).

Samsun 2000 yılı nüfus sayımına göre, Türkiye'nin en kalabalık nüfusuna sahip, 14 ilinden birisidir. 1921 yılında il nüfusunun %21.6'sı kentsel nüfus, %78.74'ünü ise kırsal nüfus oluşturmaktaydı. 2000 yılında ise 52.54'ünü kentsel nüfus, 47.46'sını ise kırsal nüfus oluşturmuştur. Samsun, nüfus yoğunluğu nedeniyle, Karadeniz Bölgesinde, ticari ve sanayi yaşantısı, oldukça yoğun bir kenttir. Samsun il merkezinde sanayi, kentin doğusunda yer almaktadır. Beş adet büyük sanayi tesisi bulunmaktadır. Samsun'da km²'ye düşen insan sayısı, 1927 yılında 28 kişi iken, 2010 yılında ise 140 kişiye yükselmiştir. Bu rakam il merkezinde ise daha yüksektir. Samsun iline ait kentsel ve kırsal nüfus oranları kentsel ve

kırsal nüfus artış hızları, göçler ve km 'ye düşen insan sayısı incelendiğinde Samsun ilindeki kentleşmenin hızlı bir artış gösterdiği görülmüştür. İl merkezinde yerleşim daha çok İlkadım ve Atakum ilçelerinde odaklanmış ve kentin özellikle batı ve güney yönünde ağırlıklı olarak gelime gösterdiği görülmektedir. Samsun, sahil şeridinden sonra dik yamaçların bulunduğu bir jeolojik yapıya sahiptir. Günümüzde Samsun, batı ve kuzeye doğru gelişmeye başlamış olup, bu yöndeki gelişim devam etmektedir. Bundan dolayı, Samsun'da kentleşme sahil şeridinin uzantısı doğrultusunda batıda ve güneyde gelişme göstermektedir (Günbeyaz & Turan, 2011). Samsun ili topraklarında bitki yetiştirilmesini ve tarımsal kullanımı kısıtlayan erozyon, drenaj bozukluğu, tuzluluk ve sodiklik, taslılık ve kayalılık, toprak derinliği ve arazilerin amaç dışı kullanımı gibi etkinlik dereceleri değişen sorunlar bulunmaktadır. Samsun ilinde faaliyet gösteren sanayi kuruluşlarının tarım toprakları oluşturduğu kirliliğin boyutlarına ilişkin yürütülen araştırmalarda Samsun Gübre Sanayi (TUGSAS) ve Karadeniz Bakır İşletmelerinin ekim alanlarına yakın kesimlerde toprak yüzeyinde ağır metallere (Fe, Cu, Zn ve Mn vb) oluştuğu saptanmıştır (Candemir & Özdemir, 2010:225).

İstatistik rakamlarına, 2010 verilerine baktığımızda, Türkiye'de nüfus artış hızı yaklaşık binde 15 iken, Samsun'da nüfus artış hızı binde 2'dir. Özellikle kentsel yaşam itibarıyla de baktığımızda Samsun'da yaklaşık kentte yaşayan insan sayımız nüfusun yüzde 64'ünü oluşturmaktadır. Türkiye' de bu oran yüzde 75 civarındadır. Türkiye'ye göre baktığımızda yaklaşık olarak Samsun'un yüzde 1'i civarı daha kırsal kesimde yaşamaktadır. Bu boyutuyla da baktığımızda Samsun'un kırsalından kente göç olgusu diğer kentlere göre daha yavaş seyretmektedir. Ve Samsun kırsalında yaşayan belli bir nüfusumuzun var olduğunu özellikle ifade edebiliriz. Kente gelen insanlar kentte, geldikleri bölgenin kültürünü yaşatma ve o kültürü egemen kılma anlayışı içerisinde yaşamlarını sürdürme gayreti içerisindeyler. Kentin ortaya koyduğu olması gereken yaşam kurallarını ve standartlarını oraya gelen insanların da o kurallar çerçevesinde yaşamaya devam ederek sürdürmesinde büyük yarar vardır (Aksoy, 23 Aralık, 2011).

Samsun'da Kentleşmenin Doğurduğu Psiko-Sosyal Sorunlar

Günümüzde kentleşmenin doğurduğu hızlı ve değişimler Samsun'u da derinden etkilemiş olup kentsel ve çevresel problemler artarak devam etmektedir. Bunun için, burada da "sürdürülebilir kentler" yaklaşımı ve anlayışı ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilir kentler ve sürdürülebilir kentsel planlama, çevrenin bir kaynak olarak tüketilmesine ve yitirilmesine önem vermeden kullanımına karşı geliştirilen bir planlama anlayışıdır. Bu anlayışa göre, çevresel kaynakların gelecek nesiller tarafından da kullanılmasını sağlamak esastır. Göçe dayalı kentleşme olgusu Samsun'u da olumsuz etkilemiş 1950-1960 arasında Samsun ili çok hızlı bir nüfus artışına ve göçe maruz kalmıştır. 1970'li yıllarda metropol kentlerin sayılarının arttırılmasıyla, Karadeniz'in en büyük yerleşim yeri olan Samsun ili de "Metropol kent" olmuştur (Samsun Valiliği, 2005).

Samsun'da gerek aile içinde gerekse okullarda şiddet davranışının sıklığını ve medyada sık sık haber değeri taşıdığını görmekteyiz. Samsun 19 Mayıs Üniversitesi'nin yapmış olduğu "Okulda şiddet araştırması sonuçlarına göre, farklı sosyo-ekonomik ve kültürel

düzeydeki 15 farklı lisede öğrenim gören 1081 lise öğrencisinin katılımıyla yapılan araştırma sonucuna göre önemli sonuçlara ulaşıldı. Buna göre;

-Ailede şiddete uğradığını belirten öğrencilerin okulda şiddet davranışında bulunma oranı %52.2 iken; ailede şiddete uğramadığını söyleyenlerin okulda şiddet davranışını gösterme oranından %21 daha fazla;

-Öğrencilerin silah, delici, kesici, yaralayıcı alet taşıdığını söyleyenlerin oranı %17'dir. Bu öğrencilerin okulda şiddete başvurma davranışı %54.1 iken; silah, delici, kesici, yaralayıcı alet taşımadığını söyleyenlerin oranından %20.7 daha fazla,

- Bir çete grubuna mensup olduklarını söyleyen öğrencilerin oranı %5tir. Bir çete grubuna ait olanların okulda şiddete başvurma davranışları %73 iken; bu oran bir çeteye ait olmayanların oranından %24 daha fazla,

-TV'de daha çok ne izlersiniz sorusuna öğrencilerin %89.5'i macera, %89.3'ü komedi, %84.5'i korku-gerilim, %70.6'sı aksiyon, %69.6'sı mafya, %64.2'si romantik, %47.1'i ise magazin programlarını izlediklerini söylemişlerdir. Bu sonuçlara göre, korku gerilim filmini izleyenlerin şiddete başvurma davranışı %30.5, mafya dizilerini izleyenlerin şiddete başvurma oranı ise %40.9'dur.

-Öğrencilerin alkol kullanma miktarı arttıkça şiddet davranışına başvurma sıklığı da artmaktadır. Hiç alkol kullanmayan öğrencilerde şiddet davranışı gösterme oranı %24.2,; 1 kere alkol kullandığını belirtenlerde %54.3; ara sıra alkol kullandığını belirtenlerde şiddete başvurma oranı %75 olarak görülmektedir (www.iha.org.tr).

Samsun il merkezinde Aile içi şiddetin de yaygınlaştığını görmekteyiz. Aile içi şiddet çift taraflı olarak görülmektedir. Erkekten kadına yönelik olduğu gibi, kadından da erkeğe karşı şiddet uygulanmaktadır. Yerel basında bu konuda hemen hemen her haber çıkmaktadır. Bu durumda akabinde boşanmalara neden olmaktadır. Şiddet sonucunda suç işleyen bireyler ayrıca hukuki cezalara çarptırılmaktadır. Samsun'da şiddeti önleme ve izleme merkezlerine erkeklerinde başvurduklarını görmekteyiz. Ayrıca, Koza Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü'ne erkeklerinde şiddete uğradıkları için psikolojik destek almak amacıyla başvurdukları görülmektedir. Diğer taraftan Samsun Valiliği Koza Şiddet Önleme ve Araştırma merkezi Müdürlüğü tarafından 02 Ekim 2013 tarihinde, "Şiddete Dur de! Hayatın Değişsin" kampanyası başlatılmıştır. Bu bağlamda, "sağlıklı beslenme ve fiziksel aktivite", "şiddete dur de! Hayatın değişsin", "şiddet ve şiddet türleri", şiddet önleme ve izleme merkezlerince sunulan hizmetler", şiddetin önlenmesine dair hukuksal düzenlemeler", "kadına karşı şiddetin önlenmesinde polisin rolü ve uygulanacak prosedürler" konularında bilgilendirmeler yapılmıştır. (www.haberexen.com). Diğer taraftan Samsun'da spor sahalarında da şiddetin sık sık yaşanması üzerine sporda şiddetin önlenmesi sempozyumu düzenlenmiştir. Bu sempozyumda popüler kültürün bir parçası haline gelen sporda, izleyicilerin şiddete yönelik eğilim ve davranış göstermeleri, spor endüstrisi içerisinde şiddet olgusunun nedenleri araştırılarak bir takım tedbirlerin alınması ve böylece sürecin kontrol altında tutulması ihtiyacını gündeme getirmiştir (www.sempozyum.Samsun.pol.tr).

Ayrıca, 8 Mart Dünya kadınlar günü Samsun Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne bağlı Koza Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü ile İl Emniyet Müdürlüğü Toplum Destekli Polislik şube müdürlüğü işbirliği ile çay ocaklarında,

kahvehanelerde, sanayide çalışan esnafa,"Kadına karşı şiddet ve hizmet birimleri" konusunda farkındalık yaratmak amacıyla eğitim ve bilgilendirme toplantıları yapılmıştır OMÜ Kadın ve Toplum Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından düzenlenen "Kadına yönelik şiddetle mücadele:

Nedenler ve Çözümler" konulu panel düzenlenmiştir (www.akasyam.com/haber/7206).

*

Sonuç

Kentler, tüm dünyada ülkelerin sosyal yapısında ve ulusal ve bölgesel ekonomilerinde oldukça önemli rol oynamaktadır. Bununla birlikte, kentlerin hızlı büyümesi 21. yüzyılın temel problemlerinden birisidir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde hızlı ve çarpık kentleşme, birçok çevresel sorunların kaynağını oluşturmaktadır. Yaşam ve hizmet kalitesinin düşmesi, aşırı kalabalıklık, hava kirliliği, su kirliliği, katı atıkların uygun olmayan yönetimi ve trafik çarpık kentleşmenin neden okluğu başlıca sorunlardandır. Samsun, Karadeniz'in kıyısında bulunan metropol bir kenttir. Samsun, Türkiye'nin gelişmiş ve nispeten gelişmekte olan yerleşim yerlerinden birisi konumundadır. Hızlı ve düzensiz kentleşme, Türkiye'nin birçok yerleşim yerinde olduğu gibi Samsun'da da önemli problemlerden birisini oluşturmaktadır. Samsun ilinde kentsel alanda hızlı yapılaşma süreci sonucunda, özellikle yeşil alan yetersizliği, monoton ve iç içe yapılaşma, görüş alanı darlığı, dış cephe görüntüsündeki karmaşalar, uyarıcı levha ve tabelalardaki gelişmiş güzellik, darlık, renk uyumsuzluğu, konut sorunu, ulaşım ve trafik karmaşası, su ve atık su sorun, gürültü, çevre kirliliği ve sağlıksız yapılaşma önemli sorunlar olarak görülmektedir. (Günbeyaz & Turan, 2011). Şahin, & Gül'ün (2009), "Ortaöğretim Öğrencilerinin Çevre Bilgisi, Davranışı ve Duyarlılıklarının Araştırılması: Samsun Örneği" konusunda yapmış oldukları araştırma sonucuna göre, ankete katılan öğrenciler, dünyada en ciddi çevre sorunu olarak başta küresel ısınma olmak üzere terör-savaş-küreselleşme, her türlü atıklar, ormanların azalması ve hava kirliliğini düşünmektedirler. Ayrıca, öğrencilerin oransal çoğunluğu tarafından çevre sorunlarının neler olduğu yeterince bilinmediği, bu konuları içeren dersin zorunlu olmasını istemedikleri, çevreyi koruma bilincinin henüz yeterince oluşmadığı, çevreye zarar veren bir olay karşısında çoğunluğunun tepkisiz kalmayı tercih ettiği sonucu elde edilmiştir.

Samsun'da il genelinde, aile içi şiddetin, sporda şiddetin, okul da şiddetin yaygınlığı dikkat çekmektedir. Okullarda öğrenciler ve velileri tarafından öğretmenlere hakaret ve fiili saldırı olayları sık sık yaşanmaktadır. 08 Ağustos 2013 tarihinde, Eğitim sendikaları okullarda öğrenciler ve veliler tarafından öğretmenlere uygulanan şiddeti kınayan bir basm açıklaması yapmışlardır. Samsun'da okullarda şiddetin gittikçe yaygınlaşmakta olduğunu, bir yıl içerisinde 15 öğretmenin fiili saldırıya uğradığını, okullarda eğitim-öğretimin yapılamaz hale geldiğini ve buna acil bir önlem alınmasını gerektiği söylendi (www.cihan.com; www.dengesizgazetesi.com; [http:// memurlar.net/haber](http://memurlar.net/haber)). Kentleşme bir değişim sürecidir. Türkiye hızlı bir kentleşme sürecinden geçmektedir. Bu değişimle birlikte çeşitli problemlerin ortaya çıkması, mevcut problemlerin nitelik değiştirmesi veya yoğunlaşması olağan karşılanmalıdır. Bir kentin gelişmesi için o kentin güvenli olması şarttır. Bir kentte gerçek anlamda güvenlik sağlanmadan kentin gelişmesi bir yana kentin günlük işleyişi bile aksayacaktır. Bu süreç, beraberinde yeni sorunlar ve yeni ilişki ağları ortaya çıkarmaktadır.

Bu sorunlardan en önemlilerinden biri, kentlilerin kente uyum entegrasyonlarıdır (Aytaç, 2005:197). Sağlıksız kentleşmenin doğurduğu uyumsuzluk, bireysel davranış sapmalarında olumsuzluk yaratmakta ve bu durumda "suçluluk" ve "şiddet" olarak karşımıza çıkmaktadır. Aşırı kentleşmeyi, kalkınmanın sürükleyici bir gücü olarak görmememiz gerekir. Çünkü, tarım dışı kesimlerde kentleşmeyle sağlanan nüfus artışının, kalkınmanın güdüsü olan üretken (imalat) kesimde değil, büyük çoğunlukla üretken olmayan hizmetlerde yoğunlaşmış olmasıdır. Hizmet kaynaklarının kısıtlılığı, kentli nüfusun elverişsiz fiziksel koşullar içinde temel ihtiyaçlardan yoksun kalmasına da yol açmıştır. Başta konut sorunu olmak üzere, onlarca sorunla karşı karşıya kalmışlardır. Kentin ortaya koyduğu, olması gereken yaşam kurallarını ve standartlarını oraya gelen insanların da o kurallar çerçevesinde yaşamaya devam ederek sürdürmesinde büyük yarar vardır. Biz eğer geldiğimiz bölgenin bütün geleneklerini ve yaşam alışkanlıklarını taşıdığımız bölgede yaşatmaya kalkarsak orada birtakım olumsuzlukları beraberinde getirmiş oluruz. Samsun diğer kentlerle karşılaştırdığımızda kozmopolit gözüke de diğer büyük kentlere göre avantajı var. Samsun'un almış olduğu göç, çevresindeki illerden almış olduğu göçtür. Sosyal ve kültürel anlamda çok farklılık taşımayan bölgelerden almış olduğu göçtür. Diğer kentlere baktığımızda oralaradaki göç yapısıyla Samsun'daki göç yapısı farklıdır. Dolayısıyla Samsun'da bu tür sosyal ve kültürel çatışmanın olmadığını, varsa da çok az olduğunu ifade edebiliriz. Farklı kültürel sosyal yaşam zaman içerisinde eğer belirli bir hoşgörü, anlayış ortaya konamamışsa, karşılıklı sevgi saygı ortamı geliştirilememişse, bu geliştirilen ortamı provoke etmeye çalışan kesim ortaya çıkmışsa, kentteki huzur ve güven ortamında da zaman zaman sıkıntılar ortaya çıkabiliyor. Bu bakımdan kentte belirli bir bilincin oluşturulması ve o bilincin daha üst noktalara taşınması bakımından ortaya çıkan sosyal yapının kente gelen insanlar tarafından da benimsenmesi, kendi getirdiği artı değerler varsa da bunu kent kültürü içerisinde yaşama katması konusunda gayret göstermesi oldukça önemlidir (<http://www.samsun.gov.tr/haber>).

Bu süreçte günümüz insanı bildikleriyle yetinmeyen, hızla değişen koşullarda kendini yenileyebilen, özgür, barışçı, insancıl, hoşgörülü, toplumuyla bütünleşmiş, kendi kişiliğini geliştirirken başkalarının gelişmesine de çalışan sosyal bir varlık olmak zorundadır. Bu insan modeli, çağın gereklerine uygun, ama kendi benliğinden, geçmişinden, toplumunun öz kaynaklarından kopmamış bir insandır. İnsan ancak, milli özelliklerini koruduğu oranda, çağdaş uygarlığa, evrensel kültür değerlerinin oluşmasına ve zenginleşmesine katkıda bulunabilir. Türkiye geliştirmekte olan birçok ülke gibi, gelişmiş ülkelerin sanayileşme sonrası zaman yayararak gerçekleştirdikleri kentleşmeyi kısa bir zaman diliminde yaşamak zorunda kalmıştır. Sağlıklı gelişmenin en önemli şartı, her yönüyle kendi geleneğinden beslenerek yenilenmektir. Gelişmiş ülkelerin yaşadıkları sosyo-ekonomik aşamaları kısa sürede yaşamak zorunda olan birçok ülke gibi ülkemizde bu hızlı değişimin getirdiği sorunlarla cebelleşmek zorunda kalmıştır. Kentleşme her zaman kalkınmanın bir ölçütü değildir. Kentleşme, ancak "sanayileşme ve modern hizmet sektörleriyle aynı yön ve hızda geliştiği, bu sektörlerle mekâna aynı biçimde yayıldığı ve istihdamdaki niteliksel gelişmelerle ilişkisi kurulduğu ölçüde ekonomik ve toplumsal gelişmeyi hızlandırıcı bir etken olabilir (Tolan, 1973:2-3). Kentler, hiçbir şekilde binaların tesislerin ve insanların belirli bir şekilden yoksun biçimde bir

araya geldiği yapılar değildir. Aksine, mekânsal, toplumsal ve döneme özgü oluşumları görmeye olanak veren komplike ve yüksek düzeyde farklılaşmış yapılardır (Hamm ve Neumann, 1996:229; akt: Özel, 2005). Yaşam, sağlık ve optimum gelişme konut ve çevre kalitesi ile ilgilidir. Düşük ve orta gelirli ülkelerde şehirlerde, nüfusun yüzde 25 ila 50 yasadışı inşa yerleşim yaşıyor. Diğer taraftan uluslararası göç de hızlandı. Bu durum bazı ülke ve şehirlerde şaşırtıcı sonuçlara yol açtı. (Human Development Report, 2004). Durkheim'e göre, birey hangi kurala uyacağını şaşırdığında, toplumla bütünleşmesi güçleşmektedir. Köyden kentte göç ederek kentte gelen birey içinde yaşadığı kentte değişen toplumsal kurallar ve kurumlar karşısında anomi yaşamaktadır. Geleneksel kıy değerleri ile kentin getirdiği yeni değerler arasında bir bocalama yaşamaktadır. Bu bocalamanın sonucunda birey toplumdan dışlanabilir, bu durumda dışlanan bireyin içinde saklı bulunan, o ana kadar dışa vurulmamış şiddet ve suç isteğini ortaya çıkarmakta ve toplumdan itilen birey suç işleme eğilimi içine girmektedir (Akt: Erdoğan, 1991).

Günümüzde artık kentler; eğitim, sanat, bilim kurumlarının merkezleri haline gelerek insan hayatının yaşamsal merkezini oluşturmaktadırlar. Kentte ortaya çıkan yapısal değişiklikler, insan ilişkilerinin yeniden düzenlenmesini ve değişimini de içermektedir. Böyle bir değişim fiziksel olduğu kadar kişilerin duygu, düşünce, davranış ve heyecanlarını da etkilemektedir (Kıray, 2003:141-142). Kentler sağlıklı, özgür bireylerin yaşadığı yerler olmalıdır. Bu nedenle de şehir planlamaları yapılırken insani ölçek esas alınmalıdır. Bu planlama anlayışında kent ve bölgesi, sosyal, ekonomik ve politik bir bütünlüğe sahip olarak görülmektedir. Bu organik bütünlüğün planlaması ise bölge ölçeğinden başlayacaktır. Kent mekânı planlanırken oturma, çalışma, dinlenme ve dolaşım mekânları ayrılarak planlanmalıdır. Bu planlamada merkeze alınan, en çok önem verilen işlev ise konut alanlarıdır. Kent içinde işyerleri, iş merkezi, küçük sanatlar ve organize sanayi, kent morfolojisine uygun olarak, işleri oturma yerleri arasındaki uzaklıkları kısaltacak biçimde yerleştirilmelidir. Kent içinde yaşayanların boş vakitlerini değerlendirme alanları ayrılmalıdır. Genel olarak kentin yirmi yıllık gelişmesinin tahmin edilebileceği ve buna göre yerleşme biçiminin tasarlanabileceği, kent yönetimlerinin bir yandan yatırımlarını programlayarak, öte yandan yapı süreçlerini denetleyerek bu planların uygulanabileceği varsayılmaktadır" (Tekeli, 2001: 18-19). Kent sorunlarının çözümü için tutarlı kentleşme politikasının saptanması ve ulusal kaynakların bilinçli bir biçimde dağıtılması esastır. Kentleşme ve imar sorunlarının asıl çözümleri geri kalmış ülkelerin gelişmiş ülke seviyesine ulaştırma amacı taşıyan bölge planlarıyla mümkün olmaktadır. Bu noktada vatandaşında yerel özerkliğin ve demokrasinin gelişmesi açısından kendi plan yapımına katılma hakkı tanınmalıdır (Baysal, 2007, <http://www.genbilim.com/content/view/1650/86/>). Kalkınma ve çevre konularının birlikte ele alınmasının gerekliliği Gündem 21 "de vurgulanmıştır. Tüm alanlarda hükümetlerin, yerel yönetimlerin ve merkezi yönetimlerin halkın katılımı güçlendirilmesinde, tüm program alanlarına yönelik ekonomik politikaların belirlenmesinde, yeni kaynakların yaratılarak faaliyete geçirilmesinde bağımsız sektörlerin üstlenmesi gereken faaliyetleri tanımlayan, Gündem 21, yirmibirinci yüzyılın gündemini oluşturmayı hedefleyen en geniş kapsamlı belge niteliği taşımaktadır (Bulut, 2013:18).

Kaynakça

- AKSAN, G. (2011). Yardım ve Dayanışma Dergisi, 2 (3), 65-74.
- Aksoy, H. (23 Aralık 2011). Samsun'da kendilik Bilincini Araştırma Projesi, <http://www.haberepres.com.tr/samsunda-kentlilik-bilincini-arastirma-projesi-6530h.htm>, Erişim tarihi: 05.12.2013.
- Akyol, T. (07 Temmuz 2012). Hızlı kentleşme doğal afetlerin artmasına sebep oluyor. <http://www.emlaktasondakika.com/Kent-Bolge-Haberleri/Hizli-kentlesme-dogal-afetlerin-artmasına-sebep-oluyor/haber-27164.aspx>, Erişim Tarihi: 05.12.2013.
- Avcı, M. (08 Temmuz 2010). Tutuklu Çocuklar Üzerine Bir Araştırma: Çocukların Suça Yönelmesinde Etkili Olan Toplumsal Nedenler ve Çözüm Önerileri, <http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/SBED/article/viewFile/472/465>, Erişim tarihi: 05.12.2013.
- Bayındırlık ve İskan Bakanlığı. *Kentleşme Şurası. Kendilik Bilinci, Kültür ve Eğitim Komisyonu Raporu*. Nisan, 2009.
- Bayhan, V. (1997J). *Türkiye'de İçgöçler ve Anomik Kentleşme*. II. Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç; 20-22 Kasım 1996, Ankara, DİE Matbaası, Ağustos, s. 178-193.
- Bulut, Ö.D. (2013). Kentsel Sürdürülebilirlik İçin Yerel Gündem 21. Samsun Örneği. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Bumin, K. (1998). *Demokrasi Arayışında Kent*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Candemir, F. & Özdemir, N. (2010). Samsun İli Arazi Varlığı ve Toprak Sorunları. Anadolu Tarım Bilimleri Dergisi, 25 (3), 223-229.
- Çetin, S. & Efeoğlu, İ. E. (2009). *Changing Life Of Women Cties*. Sosyal Bilimler Dergisi, 11 (1), 63-78.
- Erkut, G. (1991). *Kentleşme Sürecinin Sosyolojik Boyutu*. Kentleşme ve Kentleşme Politikaları (Editör: Hande Suher). Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı.
- Es, M. & Ateş, H. (2004) *Kent Yönetimi, Kentleşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, Sayı: 48, s. 206-248.
- Esen, S. (2008). "Kentleşme ve Kentleşme Sürecinin Çocuk Suçluluğu Üzerindeki Etkileri (Ankara Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fegebank B. (1990). Environmental education: a task for home economists, Journal of Consumer Studies and Home Economics.
- Gökçe, T. (2010). Samsun Merkez İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Çocuklukta Aile İçi Şiddet Öyküsü ve Ruh Sağlığına Etkileri. Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Günbeyaz, N. & Turan, N.G. (2009). TMMOB Harita ve kadastro Mühendisleri Odası, 12. Türkiye Harita ve Bilimsel Teknik Kurultayı, 11-15 Mayıs, 2009, Ankara.
- Gökçe, B. (1971). *Gecekondu Gençliği*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Hacettepe Üniversitesi (2006), *Türkiye Göç ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması*, Ankara: Hacettepe üniversitesi yayınları.
- Gülşen-İçli, T. (1982). "Türkiye'de İntiharların Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı". Ankara: Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi.

- Günbeyaz, N. (2007). Samsun ilinde Kentleşmenin Çevresel Açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Günbeyaz, N. & Turan, G.N. (2011). Samsun İlinde Kentleşme Profiline İncelenmesi. Samsun Sempozyumu. www.samsun_sempozyumu.org/Makaleler. Erişim tarihi: 25.10.2013.
- Gürbüz, Ş. (2006), *Kırdan Kente Zorunlu Göçün Nedenleri ve Sonuçları*, Uluslararası Göç Sempozyumu Bildiriler; 8-11 Aralık 2005, İstanbul, Zeytinburnu Belediyesi, Haziran, s. 211-214.
- Hökelekli, H. (2011). Değerler Psikolojisi ve Eğitimi. (1. Basım). İstanbul: Timaş Yayınları.
- İşiloğlu, B. (2006). *Anksiyete ve Depresyon Tanısı İle İzlenen Evli Kadınlarda Aile İçi Şiddetin SosyoDemografik Faktörler, Çift Uyumu ve Hastalıkla İlişkisi*. Uzmanlık Tezi, Bakırköy Prof. Dr. Mahzar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul.
- Karasu, M. A. (2012). *Kent ve Suç Üzerine Kavramsal Bir Çerçeve*. Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 13 (2), 175-193.
- Kartal, S. K. (1987). Kentleşme ve İnsan. TODAİE Yayınları, Yayın No: 175, Ankara.
- Keleş, R. (1998). *Kent Bilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Kıran, Ö. (2011). Şiddet İçeren Bilgisayar Oyunlarının Ortaöğretim Gençliği Üzerindeki Etkileri (Samsun Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Kongar, E. (2008). *21. Yüzyılda Türkiye*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Köknel, Ö. (1996). *Bireysel ve Toplumsal Şiddet*. (I. Basım). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, s. 17-48
- Niray, N. (2002). *Tarihsel Süreç İçerisinde Kentleşme Olgusu ve Muğla Örneği*. Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Güz, s. 3-27.
- Özden, T.A. (2013). Şehir Markalaşması ve Samsun Örneği. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Samsun.
- Özel, M. (2005). *Kentsel Gelişme ve Kentsel Gelişme Sürecinde Niğde*. Selçuk Üniversitesi, Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2 (5), 119-144.
- Özer, A. (2000). *Kentleşme ve Yerel Yönetimler* (1. Basım). Ankara: Ürün Yayınları.
- Özgür, Ö. & Uluocak, Gonca-Polat (2011). *Kentleşme-Kentlileşme Sürecinde Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü*. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 8 (1), 230-247.
- Özen, S. (1996). *Kentlileşme Süreci İçerisinde Ailede Kuşaklararası İlişkiler*. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir.
- Özkalp, E. (2005). *Sosyolojiye Giriş*, 13. Baskı, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa.
- Sencer, Y. (1979). *Türkiye'de Kentleşme: Bir Toplumsal ve Kültürel Değişme Süreci*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Sevgi, C. (1987). *Kentleşme Sürecinde İzmir ve Gecekondular*. İzmir: Uzman Yayınları.
- Şahin, K., Gül, S. (2009). Ortaöğretim Öğrencilerinin Çevre Bilgisi, Davranışı ve Duyarlılıklarının Araştırılması: Samsun Örneği. Kastamonu Eğitim Dergisi, 17 (2), 541-556.

Tathdil E. (1991). Kentle Bütünleşmenin Bir Yolu: Gecekondulaşma. Ankara: AAK Yayınları.

Tatlıoğlu, K. (2012). Çocukların Olumlu Kişilik Geliştirmelerinde Ahlaki ve İnsani Değerlerin Önemi", Aktif Yaşlanma ve Aktif Vatandaşlık Eğitimi, IV. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, İstanbul, 4-7 Mayıs 2012, s. 2108-2116.

T.C. Başbakanlık. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (Eylül 2008). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı* (2008-2013).

[http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/html/!19/Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı](http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/html/!19/Toplumsal+Cinsiyet+Eşitliği+Ulusal+Eylem+Planı), Erişim tarihi: 20.06.2012.

T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2010). *Göç İstatistikleri*. www.tuik.gov.tr. Erişim tarihi: 07.08.2012.

Tekşen, A. (2003). Kentleşme Sürecinde Bir Tampon Mekanizma Olarak Hemşehrilik: Ankara'da Malatyalılar Örneği. Ankara: DPT Yayınları, Yayın no:2669.

Türkdoğan, O. (1974). Yoksulluk Kültürü. İstanbul: Dede Korkut Yayınları.

Türkdoğan, O. (2006). *"İstanbul Gecekondu Kimliği"*, İstanbul: IQ Kültür-Sanat Yayıncılık.

Yasa, İ. (1966). Ankara'da Gecekondu Aileleri. Ankara: SSB Yayınları.

Yıldırım, M, A. (2004). *Kentleşme ve Kentleşme Sürecinde Göçün Suç Olgusu Üzerindeki Etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, E. & Çitçi, S. (2011). *Kentlerin Ortaya Çıkışı ve Sosyo-Politik Açından Türkiye'de Kentleşme Dönemleri*. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 10 (35), 252-267.

Yılmaz, M. (2012). *Küreselleşme ve Kentsel Yoksunluk*. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi. 1 (4), 293-323.

Yılmaz, N. (2009). Ekonomik Krizin Etkisiyle İstanbul'dan Tersine Göç Eden Ailelerin Toplumsal Özellikleri ve Beklentileri Üzerine Bir İnceleme. Sosyal Bilimler Dergisi, 9, (1), 27-62.

İnternet kaynakları:

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Kentleşme>, Erişim tarihi: 08.02.2013.

http://www.unicef.org/media/media_1820.html, Poverty and exclusion among urban children, Erişim tarihi: 02.10.2013.

http://hdr.undp.org/en/media/hdr04_complete.pdf, Human Development Report 2004, Cultural liberty in today's diverse world, Copyright ©2004, New York, USA.

<http://www.ihacom.tr>, Okulda Şiddet Araştırmasında Korkunç Sonuç. 15 Mayıs 2012. Erişim tarihi: 25.10.2013.

<http://www.haberexen.com>. Samsun'da erkekler Aile içi Şiddet Mağduru Erişim tarihi: 06.09.2013.

<http://www.sempozyum.Samsun.pol.tr>. Samsun'da Sporda Şiddetin Temelleri ve Önlenmesi Yönündeki Stratejiler. 06-07 Haziran 2013, Samsun, Erişim tarihi: 25, 10.2013,

<http://www.akasyam.com/haber/7206>. Kadına Karşı Şiddet ev Hizmet Birimleri, Erişim tarihi:25.10.2013.

<http://www.cihan.com>. Okulda şiddet, Erişim tarihi:25.10.2013.

<http://www.dengesizgazetesi.com>, Okulda şiddet, Erişim tarihi:25.10.2013.

<http://memurlar.net/haber>, Okulda öğretmenlere yönelik şiddet artıyor, Erişim tarihi:25.10.2013.

<http://samsun01.blogcu.com/plansiz-kentlesme-ve-samsun/305990>, Plansız Kentleşme ve Samsun, Erişim tarihi:05.12.10.2013.

<http://www.samsun.gov.tr/haber-detay.asp?NewsId=1485>, Bilinçli Kent Samsun, 21.12.2011, Erişim Tarihi: 05.12.2013.